

มาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคาการเผา ในพื้นที่เกษตรกรรม

ปี 2568/69

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคารเหว ในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2568/69

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
๑. บทนำ	๑
๒. วัตถุประสงค์	๑
๓. เป้าหมาย	๒
๔. กรอบแนวคิด	๒
๕. ข้อมูลพื้นฐาน	๒
๖. มาตรการดำเนินงาน	๓
๖.๑ การเฝ้าระวัง สร้างการรับรู้ และป้องกันปรามการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม	๓
๖.๒ การบริหารจัดการการเผาและการใช้ประโยชน์เศษวัสดุการเกษตร	๓
๖.๓ การกำหนดมาตรการมิให้นำเข้าสินค้าเกษตรที่มีการเผาจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดปัญหาฝุ่นละออง PM _{2.5}	๔
๖.๔ การส่งเสริมการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม	๔
๗. กลไกการดำเนินการ	๑๖
๘. แหล่งงบประมาณ	๑๖
๙. ระยะเวลาดำเนินงาน	๑๖
๑๐. การรายงานสถานการณ์และผลการดำเนินงาน	๑๖
๑๑. ภาคผนวก	๑๗

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี ๒๕๖๘/๖๙

ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑. บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์ฝุ่นละออง หมอกควัน และไฟป่าที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันในหลายมิติ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และภาคการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกพืชไร่เศรษฐกิจขนาดใหญ่ ซึ่งมักเกิดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้หลังการเก็บเกี่ยวจนกลายเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของการเกิดฝุ่นละออง PM_{2.5} ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและใช้เทคโนโลยีทางเลือกในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อลดการเผาและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมมาโดยตลอด ซึ่งจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าสถานการณ์จุดความร้อนและพื้นที่เผาไหม้ในภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเกิดความต่อเนื่องรวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างยั่งยืน ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๘ ได้เห็นชอบต่อมาตรการรับมือสถานการณ์ไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๙ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อลดปัญหามลพิษทางอากาศในภาพรวมระดับประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี ๒๕๖๘/๖๙ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน โดยประกอบด้วยมาตรการเฝ้าระวัง สร้างการรับรู้ และป้องปรามการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การกำหนดมาตรการมิให้นำเข้าสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการเผาจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อช่วยลดปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5} และการส่งเสริมระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อป้องปรามและลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรกรรม
- ๒.๒ เพื่อบริหารจัดการการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมอย่างมีระบบและยั่งยืน
- ๒.๓ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในรูปแบบพลังงานชีวมวลและอุตสาหกรรมอื่น
- ๒.๔ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับผลกระทบของการเผา และส่งเสริมทางเลือกในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ที่เหมาะสม
- ๒.๕ เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการจัดการพื้นที่เกษตรกรรม
- ๒.๖ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมจากการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

๓. เป้าหมาย

๓.๑ เป้าหมาย: ควบคุมพื้นที่เผาไหม้จากการเผาพื้นที่เกษตร (ลดลงจากปี ๒๕๖๘)

(๑) พื้นที่เกษตรทั่วประเทศ ลดลงร้อยละ ๑๕

(๒) พื้นที่เกษตรรายภาค

(๒.๑) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลดลงร้อยละ ๑๐

(๒.๒) ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ ลดลงร้อยละ ๒๐

(๒.๓) ภาคกลาง ลดลงร้อยละ ๑๐

(๒.๔) ภาคตะวันตก ลดลงร้อยละ ๑๐

(๒.๕) ภาคตะวันออก ลดลงร้อยละ ๑๐

(๓) กลุ่มพืชเป้าหมาย

(๓.๑) นาข้าว ลดลงร้อยละ ๑๐

(๓.๒) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลดลงร้อยละ ๑๐

(๓.๓) อ้อยโรงงาน ลดลงร้อยละ ๑๕

๓.๒ การติดตามผลในช่วงปฏิบัติการ

(๑) ควบคุมควบคุมจำนวนจุดความร้อนจากการเผาไหม้

(๒) จำนวนรายของเกษตรกรและจำนวนพื้นที่ที่ขอการบริหาร การเผาภายใต้ระบบลงทะเบียน

(๓) ปริมาณเศษวัสดุทางการเกษตรที่นำเข้าสู่ระบบเชื้อเพลิงชีวมวล

๔. กรอบแนวคิด

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี ๒๕๖๘/๖๙ มีกรอบการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) อย่างบูรณาการ โดยเริ่มการปฏิบัติการตั้งแต่ระยะที่ยังไม่เกิดสถานการณ์ฝุ่นละออง เพื่อเตรียมความพร้อมในเชิงระบบทั้งการปรับปรุงกฎระเบียบและเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติหรือบังคับใช้ได้ในช่วงเผชิญเหตุสถานการณ์ฝุ่นละอองปี ๒๕๖๙ และประเมินผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดสถานการณ์ โดยการบริหารไฟในพื้นที่เกษตรเท่าที่จำเป็นและมีการควบคุมภายใต้ระบบการลงทะเบียนบริหารการเผา ทุ่งเกษตรกรรมและภาคเอกชนสนับสนุนการทำเกษตรปลอดเผา โดยการใช้วัสดุทางการเกษตรไปเป็นเชื้อเพลิงแบบครบวงจร บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และควบคุมการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลอดการเผา รวมถึงการบริหารจัดการภาพรวม

๕. ข้อมูลพื้นฐาน

๕.๑ จากข้อมูลสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA ที่ได้มีการติดตามตรวจสอบสถานการณ์การเผาในที่โล่งของประเทศไทยจากดาวเทียม TERRA และ AQUA ระบบ VIIRS ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ พบว่ามีจุดความร้อนทั้งหมด ๙๕,๙๕๙ จุด แบ่งเป็น พื้นที่เกษตร ๑๗,๘๓๔ จุด พื้นที่เขต ส.ป.ก. ๑๑,๐๐๓ จุด พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๓๐,๐๑๗ จุด พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๒๙,๓๖๕ จุด พื้นที่ริมทางหลวง ๖๖๔ จุด พื้นที่ชุมชนและอื่น ๆ ๗,๐๗๖ จุด โดยจุดความร้อนสะสมสูงสุดพบในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำปาง เชียงใหม่ น่าน อุตรดิตถ์แพร่ พะเยา ลำพูน และจังหวัดเชียงราย) (๓๖,๕๒๖ จุด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๔,๘๐๓ จุด) และภาคเหนือตอนล่าง (๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย อุทัยธานี พิจิตร และจังหวัดพิษณุโลก) (๑๙,๑๖๓ จุด)

ตารางที่ ๑ จุดความร้อนสะสมในประเทศไทย ปี ๒๕๖๘ จำแนกตามรายภาค

ภาค	จังหวัด	จำนวนจุด ความร้อน
ภาคเหนือตอนบน	เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์	๓๖,๘๒๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี	๒๔,๘๐๓
ภาคเหนือตอนล่าง	ตาก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร อุทัยธานี นครสวรรค์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร	๑๙,๑๖๓
ภาคตะวันตก	กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรีราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี	๖,๕๑๘
ภาคตะวันออก	จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว	๔,๑๒๗
ภาคกลาง	กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง	๓,๘๓๘
ภาคใต้	กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี	๖๘๔

ตารางที่ ๒ จุดความร้อนสะสมในประเทศไทย ปี ๒๕๖๙ รายจังหวัด

ภาค	จังหวัด	จุดความร้อนจำแนกตามพื้นที่ของหน่วยงาน						รวม ทั้งหมด
		ป่า อนุรักษ์	เขต ส.ป.ก.	ป่าสงวน แห่งชาติ	พื้นที่ ริมทาง หลวง	พื้นที่ เกษตร	ชุมชน และอื่น ๆ	
ภาคเหนือ ตอนบน	แม่ฮ่องสอน	๔,๕๗๐	๑๖	๓,๗๙๓	-	๖๑	๑๔๖	๘,๕๘๖
	ลำปาง	๒,๖๗๐	๒๖๔	๔,๐๑๒	๕	๑๒๕	๒๐๙	๗,๒๘๕
	เชียงใหม่	๒,๕๓๒	๑๔๓	๑,๙๔๖	๕	๑๗	๖๖	๔,๗๐๙
	น่าน	๑,๖๓๒	๖๑	๒,๑๖๗	๒	๗๕	๑๑๑	๔,๐๔๘
	อุตรดิตถ์	๒,๒๑๕	๑๑๐	๗๘๖	๔	๑๐๖	๑๓๖	๓,๓๕๗
	แพร่	๑,๐๕๓	๑๓๒	๑,๘๘๙	๔	๖๐	๔๐	๓,๑๗๘
	พะเยา	๑,๖๒๗	๕๘	๖๗๕	๓	๑๐๖	๙๙	๒,๕๖๘
	ลำพูน	๖๑๖	๒๖	๑,๓๙๑	๔	๓๘	๖๓	๒,๑๓๘
	เชียงราย	๑๙๗	๗๐	๕๘๗	๒	๗๐	๓๑	๙๕๗
ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ชัยภูมิ	๖๖๓	๗๓๕	๔๓๒	๒๗	๑,๒๒๖	๔๐๘	๓,๔๙๑
	นครราชสีมา	๑๐๔	๔๙๗	๓๑๐	๓๑	๑,๑๗๒	๒๐๑	๒,๓๑๕
	กาฬสินธุ์	๒๓๕	๕๖๔	๓๙๙	๒๒	๘๙๒	๑๑๗	๒,๒๒๙

ภาค	จังหวัด	จุดความร้อนจำแนกตามพื้นที่ของหน่วยงาน						รวม ทั้งหมด
		ป่า อนุรักษ์	เขต ส.ป.ก.	ป่าสงวน แห่งชาติ	พื้นที่ ริมทาง หลวง	พื้นที่ เกษตร	ชุมชน และอื่นๆ	
ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ขอนแก่น	๒๗๗	๔๕๓	๑๕๘	๔๒	๘๘๙	๒๔๑	๒,๐๖๐
	เลย	๖๑๒	๓๑๘	๗๓๙	๑๐	๒๕๒	๖๙	๒,๐๐๐
	อุดรธานี	๑๘๔	๔๖๔	๓๓๑	๑๓	๖๑๓	๑๕๖	๑,๗๖๑
	อุบลราชธานี	๓๑๙	๒๘๑	๒๔๖	๒๐	๕๑๖	๒๕๐	๑,๖๓๒
	สกลนคร	๔๘๒	๑๕๖	๑๘๗	๑๓	๔๐๗	๒๒๔	๑,๔๖๙
	ร้อยเอ็ด	๓๐	๓๔๖	๗๙	๑๑	๗๑๖	๒๑๕	๑,๓๙๗
	หนองบัวลำภู	๑๖๕	๕๐๕	๘๕	๖	๒๐๕	๑๐๔	๑,๐๗๐
	มุกดาหาร	๓๐๔	๑๓๐	๓๒๙	๑	๗๖	๔๑	๘๘๑
	บุรีรัมย์	๔๗	๑๙๘	๒๐	๕	๔๓๗	๖๔	๗๗๑
	นครพนม	๒๖	๘๓	๕๓	๙	๔๑๘	๑๖๔	๗๕๓
	สุรินทร์	๒๑	๓๕๔	๒๔	๕	๒๐๘	๒๙	๖๔๑
	ยโสธร	๕	๖๒	๔๒	๖	๔๔๒	๗๐	๖๒๗
	ศรีสะเกษ	๑๒	๑๑๕	๑๔	๑๕	๓๓๘	๗๑	๕๖๕
	มหาสารคาม	-	๔๘	๓๔	๗	๓๒๙	๖๐	๔๗๘
	อำนาจเจริญ	๒	๓๘	๗๗	๓	๑๙๐	๔๔	๓๕๔
	หนองคาย	๒๐	๓๒	๔๐	๑	๕๔	๑๔	๑๖๑
	บึงกาฬ	๑	๗๒	๖	๑	๕๒	๑๖	๑๔๘
	ตาก	๔,๘๐๐	๑๘๘	๒,๘๗๖	๑๔	๑๐๒	๑๘๔	๘,๑๖๔
	เพชรบูรณ์	๕๕๓	๘๗๒	๘๕๑	๑๖	๘๑๔	๒๒๘	๓,๓๓๔
	นครสวรรค์	๒๙๗	๔๓๐	๑๘๙	๒๕	๘๓๘	๒๗๒	๒,๐๕๑
ภาคเหนือ ตอนล่าง	กำแพงเพชร	๗๘๙	๒๗๗	๕๐๘	๘	๒๗๓	๖๑	๑,๙๑๖
	สุโขทัย	๓๐๓	๑๒๘	๖๒๔	๓	๘๑	๒๗	๑,๑๖๖
	อุทัยธานี	๑๖๕	๒๙๖	๔๑๒	๗	๘๖	๒๘	๙๙๔
	พิจิตร	-	๕๐	๔	๑๘	๖๙๐	๒๘	๗๙๐
	พิษณุโลก	๒๑๐	๕๘	๒๐๘	๖	๑๗๗	๘๙	๗๔๘
	กาญจนบุรี	๑,๖๐๒	๒๘๔	๙๘๓	๒๓	๔๓๒	๘๓๕	๔,๑๕๙
	สุพรรณบุรี	๑๔๖	๘๙	๒๑๗	๒๑	๔๗๘	๖๘	๑,๐๑๙
	ราชบุรี	๒๙	๑๒๕	๑๓๗	๑๑	๑๑๖	๒๖๓	๖๘๑
ภาคตะวันตก	เพชรบุรี	๖๗	๒๘	๑๖๘	๕	๖๕	๘๔	๔๑๗
	ประจวบคีรีขันธ์	๑๕	๑๐	๒๑	๓	๓๔	๓๑	๑๑๔
	นครปฐม	-	-	-	๔	๕๙	๔๔	๑๐๗
	สมุทรสาคร	-	-	-	๒	๘	๙	๑๙
	สมุทรสงคราม	-	-	-	-	๑	๑	๒

ภาค	จังหวัด	จุดความร้อนจำแนกตามพื้นที่ของหน่วยงาน						รวมทั้งหมด
		ป่าอนุรักษ์	เขตส.ป.ก.	ป่าสงวนแห่งชาติ	พื้นที่ริมทางหลวง	พื้นที่เกษตร	ชุมชนและอื่นๆ	
ภาคกลาง	ลพบุรี	๖๘	๕๗๔	๕๔๒	๒๖	๗๘๔	๒๗๗	๒,๒๗๑
	สระบุรี	๕๘	๔๖	๒๑๗	๑๗	๑๓๙	๔๗๐	๙๔๗
	พระนครศรีอยุธยา	-	๓	-	๘	๒๘๗	๒๘	๓๒๖
	ชัยนาท	-	๓๑	๑๒	๗	๑๘๘	๓๒	๒๗๐
	สิงห์บุรี	-	-	-	๔	๘๑	๔	๘๙
	ปทุมธานี	-	๔	-	๑๓	๑๔	๓๔	๖๕
	อ่างทอง	-	-	-	๓	๔๕	๙	๕๗
	กรุงเทพมหานคร	-	-	-	๒๗	๗	๑๕	๔๙
	สมุทรปราการ	-	-	-	๖	๘	๒๕	๓๙
	นนทบุรี	-	-	-	๗	๓	๔	๑๔
ภาคตะวันออก	สระแก้ว	๑๓	๗๐๗	๒๖๒	๗	๑๖๔	๒๐	๑,๑๗๓
	ปราจีนบุรี	๑๓	๗๕	๑๔	๒๙	๖๓๖	๑๐๙	๘๗๖
	ชลบุรี	๒๒๕	๕๗	๓๐	๓๓	๒๐๗	๑๓๕	๖๘๗
	นครนายก	-	๒๘	-	๑๗	๔๐๐	๓๒	๔๗๗
	ฉะเชิงเทรา	-	๖๗	๑๖	๖	๑๐๙	๓๒	๒๓๐
	ระยอง	-	๕	๓๐	๒	๖๐	๗๓	๑๗๐
	ตราด	-	๑๕	๘๓	-	๑๒	๑๑	๑๒๑
	จันทบุรี	๒	๑๖	๒๙	๓	๓๓	๒๑	๑๐๔
ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	-	๑๐๒	๓๑	๒	๑๐๖	๘	๒๔๙
	นครศรีธรรมราช	๔	๒๑	๑๑	-	๔๗	๗	๙๐
	กระบี่	-	๓๐	๑๐	-	๔๔	๓	๘๗
	ตรัง	๑๑	๒๓	๖	๑	๒๕	๔	๗๐
	สงขลา	๒๐	๙	๕	๑	๒๒	๑	๕๘
	ชุมพร	๓	๕	๔	-	๑๓	๓	๒๘
	พังงา	-	๖	๖	๒	๙	๒	๒๕
	สตูล	-	๒	๒	-	๑๔	๑	๑๙
	พัทลุง	๓	๔	๓	-	๓	๑	๑๔
	ปัตตานี	-	๑	-	-	๑๐	๒	๑๓
	ยะลา	-	๔	๑	-	๕	-	๑๐
	ระนอง	-	๒	๒	-	๔	๑	๙
	นราธิวาส	-	-	-	-	๖	-	๖
	ภูเก็ต	-	-	-	-	๕	๑	๖
รวมทั้งหมด		๓๐,๐๑๗	๑๑,๐๐๓	๒๙,๓๖๕	๖๖๔	๑๗,๘๓๔	๗,๐๗๖	๙๕,๙๕๙

๕.๒ พื้นที่เผาไหม้สะสมในพื้นที่ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ ปี ๒๕๖๘

การวิเคราะห์พื้นที่เผาไหม้สะสมระหว่างวันที่ ๑ มกราคม - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ จังหวัดที่พบพื้นที่เผาไหม้มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ ลำปาง เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ อุดรดิตถ์ และจังหวัดลำพูน ตามลำดับ มีพื้นที่เผาไหม้สะสมรวมทั้งสิ้น ๘,๕๗๔,๕๒๔ ไร่ หากวิเคราะห์แยกตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน ส่วนใหญ่มีการเผาไหม้ในพื้นที่ป่านุรักษ์ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เกษตร พื้นที่เขต สปก. พื้นที่ชุมชนและอื่นๆ และพื้นที่ริมทางหลวง ๕๐ เมตร ตามลำดับ โดยมีพื้นที่เผาไหม้ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พื้นที่เกษตร พื้นที่เขต ส.ป.ก.) จำนวน ๒,๑๓๘,๐๐๓ ไร่

ตารางที่ ๓ พื้นที่เผาไหม้สะสม ปี ๒๕๖๘ ใน ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ

จังหวัด	พื้นที่เผาไหม้จำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบ (ไร่)						รวมทั้งหมด
	ป่านุรักษ์	เขต ส.ป.ก.	ป่าสงวนแห่งชาติ	ริมทางหลวง	พื้นที่เกษตร	ชุมชนและอื่น ๆ	
ตาก	๗๓๕,๑๗๕	๒๙,๒๐๑	๕๗๐,๐๕๙	๘๕๓	๒๑,๙๒๑	๓๓,๖๗๙	๑,๓๙๐,๘๘๘
แม่ฮ่องสอน	๗๔๘,๒๔๘	๑,๑๐๘	๔๕๓,๓๓๘	๔๒๔	๑๐,๘๑๐	๑๓,๒๘๐	๑,๒๒๗,๒๐๘
นครสวรรค์	๕๑,๓๑๙	๑๙๒,๒๒๔	๔๔,๐๘๙	๑๐,๗๗๐	๕๔๘,๙๖๕	๑๐๘,๗๖๕	๙๕๖,๑๓๒
ลำปาง	๒๒๙,๗๐๐	๕๐,๒๐๙	๖๐๓,๒๘๑	๔๔๗	๑๐,๖๑๕	๒๐,๙๒๕	๙๑๕,๑๗๗
เพชรบูรณ์	๖๘,๔๗๔	๔๐๐,๔๓๐	๙๗,๖๙๐	๓,๖๖๗	๒๕๐,๗๒๕	๒๖,๐๙๖	๘๔๗,๐๘๒
เชียงใหม่	๔๒๔,๔๖๗	๑๘,๑๐๖	๒๕๒,๐๘๙	๑๒๔	๓,๕๐๕	๖,๒๗๑	๗๐๔,๕๖๒
อุดรดิตถ์	๒๓๘,๖๕๕	๒๔,๑๕๒	๘๖,๗๔๕	๑,๐๐๗	๒๗,๔๒๙	๒๐,๘๓๖	๓๙๘,๘๒๔
ลำพูน	๙๐,๙๕๒	๕,๔๘๒	๒๓๘,๓๐๔	๑๒๗	๓,๒๖๘	๑๒,๙๔๗	๓๕๑,๐๘๐
แพร่	๑๓๐,๐๒๔	๒๒,๕๑๓	๑๕๐,๑๑๒	๓๔๑	๖,๖๖๖	๒,๘๕๔	๓๑๒,๕๑๐
พะเยา	๑๕๕,๘๕๔	๑๐,๖๐๕	๕๘,๒๓๑	๑,๓๘๗	๖๒,๓๑๒	๖,๒๒๐	๒๙๔,๖๐๙
น่าน	๑๖๗,๒๗๔	๒,๐๗๒	๑๑๔,๗๕๑	๖๓	๔,๓๙๐	๕,๓๘๔	๒๙๓,๙๓๔
พิจิตร	๒๑๕	๘,๖๖๒	๓๑๑	๓,๐๒๙	๒๒๖,๑๕๘	๓,๘๐๓	๒๔๒,๑๗๘
กำแพงเพชร	๘๑,๖๕๑	๑๕,๙๓๖	๗๔,๑๗๘	๑๐๘	๑๕,๔๖๙	๒,๑๗๑	๑๘๙,๕๑๓
สุโขทัย	๒๖,๕๓๘	๑๗,๒๔๕	๗๘,๔๕๒	๙๒	๑๐,๙๔๗	๒,๙๕๑	๑๓๖,๒๒๕
อุทัยธานี	๑๔,๙๔๕	๓๔,๕๒๔	๖๐,๙๑๔	๑๗๙	๕,๘๑๓	๘๑๓	๑๑๗,๑๘๘
พิษณุโลก	๑๒,๒๗๑	๔,๐๗๘	๑๕,๙๘๒	๕๖๔	๕๑,๙๐๓	๑๓,๙๓๗	๙๘,๗๓๕
เขียงราย	๘,๐๘๗	๑๓,๖๗๔	๔๘,๘๗๓	๒๒๘	๒๖,๘๘๖	๙๓๑	๙๘,๖๗๙
รวมทั้งหมด	๓,๑๘๓,๘๔๙	๘๕๐,๒๒๑	๒,๙๔๗,๓๙๙	๒๓,๔๑๐	๑,๒๘๗,๗๘๒	๒๘๑,๘๖๓	๘,๕๗๔,๕๒๔

ที่มา : รายงานสรุปสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน จากข้อมูลดาวเทียม ประจำปี ๒๕๖๘ GISTDA

๖. มาตรการดำเนินงาน

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี ๒๕๖๘/๖๙ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ที่เป็นสาเหตุหลักของปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) ดังนี้

๖.๑ การเฝ้าระวัง สร้างการรับรู้ และป้องปรามการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

(๑) การติดตามสถานการณ์และตรวจสอบจุด Hot Spot ในปี ๒๕๖๙

(๑.๑) ใช้ข้อมูลจากระบบ VIIRS ในการติดตามสถานการณ์การเผาในพื้นที่เกษตร

(๑.๒) นำข้อมูลจุดความร้อน (Hotspot) และพื้นที่เผาไหม้ (Burn Scar) มาใช้เป็นฐานในการจัดการพื้นที่เสี่ยง โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจกับเกษตรกร ชี้แจงการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ตลอดจนเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบและแนวทางการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

(๒) การตัดสิทธิการได้รับความช่วยเหลือขดเขตต่าง ๆ จากภาครัฐ หากตรวจพบว่าการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง

(๒.๑) เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กำหนดหน้าที่ให้เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดิน ห้ามกำจัดวัชพืชทางการเกษตร พางข้าว ตอซังข้าว ซังข้าวโพด หล้า หรือขยะมูลฝอย หรือสิ่งอันไม่พึงประสงค์ใด ๆ โดยการเผาอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพดิน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือการทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่น หรือสภาพแวดล้อม ถ้าเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือเตือนให้ปฏิบัติ ให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ถ้าเกษตรกรยังคงฝ่าฝืนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือผู้ซึ่งเลขาธิการฯ มอบหมายจะมีคำสั่งให้สันติและต้องออกจากที่ดิน

(๒.๒) เกษตรกรในพื้นที่นิคมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ จะชะลอการได้รับหนังสือแสดงการทำประโยชน์ (กสน. ๕) ซึ่งเอกสารดังกล่าวสามารถนำไปขออนุญาตที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากสหกรณ์ที่ดินเป็นสมาชิกอยู่ตามมาตรา ๔๐ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5}) ภาคการเกษตร ในพื้นที่นิคมสหกรณ์ จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพื่อให้นิคมสหกรณ์ดำเนินการประชาสัมพันธ์ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน โดยมีให้มีการเผาในพื้นที่นิคมสหกรณ์

(๒.๓) เกษตรกรในพื้นที่เกษตรทั่วไป ให้นหน่วยงานกำหนดคุณสมบัติหรือเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ต้องเป็นเกษตรกรที่พื้นที่/แปลงเกษตร ไม่มีการเผาในฤดูกาลการผลิต ๒๕๖๘-๒๕๖๙ และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรับรู้ โดยเริ่มดำเนินการเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๙ ในมาตรการโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินงานอื่นใดที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือหน่วยงานในสังกัดจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมการพัฒนาด้านการเกษตร และช่วยเหลือเกษตรกรทุกโครงการ ยกเว้นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร

๖.๒ การบริหารจัดการการเผาและการใช้ประโยชน์เศษวัสดุการเกษตร

(๑) การบริหารการเผาในพื้นที่เกษตร

(๑.๑) ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่มีความจำเป็นต้องใช้ไฟ ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่สูงในช่วงปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต พื้นที่ไร่มุขเวียน พื้นที่ที่จำเป็นต้องกำจัดการแพร่ระบาดของศัตรูพืช การจัดการวัสดุทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว มุงเป่าพื้นที่นาข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน เพื่อให้ทราบจำนวนเกษตรกร และบริเวณพื้นที่เสี่ยง เพื่อใช้ในการวางแผนบริหารจัดการการเผา การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องจักรกลการเกษตรตามรายชื่อและจำนวนพื้นที่ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้

(๑.๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การบริหารการเผาในพื้นที่เกษตร โดยครอบคลุมช่วงเวลา จำนวนพื้นที่ เงื่อนไขการเผา การควบคุมดูแล รวมทั้งจัดเตรียมระบบ ขั้นตอน และผู้รับผิดชอบ และประกาศให้เกษตรกรรับทราบโดยทั่วกัน เพื่อเตรียมลงทะเบียนและเตรียมความพร้อม

(๑.๓) ออกประกาศและแจ้งให้เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนตามข้อ ๑.๑ แจ้งความประสงค์ขอทำการบริหารจัดการการเผาในพื้นที่ของตน ผ่านระบบสนับสนุนการตัดสินใจการจัดการเชื้อเพลิง (Burn Check) โดยลงทะเบียนแจ้งความประสงค์ ได้ ๒ ช่องทาง คือ ๑. ลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ <http://burncheck.com> ๒. ลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน “Burncheck” ทั้งนี้ หากเกษตรกรที่ไม่สามารถลงทะเบียนผ่านสมาร์ทโฟนได้ ให้สามารถแจ้งผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่แทนได้ โดยเมื่อได้รับอนุญาต เกษตรกรจะต้องดำเนินการเผาตามจำนวนพื้นที่ที่ได้ลงทะเบียนและแจ้งความประสงค์ไว้ โดยต้องบันทึกเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการเผาทุกครั้ง และรายงานผลการเผาให้ทราบทันทีเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จผ่านช่องทางที่ผู้ให้ความเห็นชอบทำการบริหารจัดการการเผาในพื้นที่เกษตรกำหนด

(๒) การจัดการและใช้ประโยชน์เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นเชื้อเพลิงในโรงไฟฟ้าชีวมวล และโรงงานอุตสาหกรรมอื่น

(๒.๑) วิเคราะห์และประเมินปริมาณเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในแต่ละพื้นที่ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลรองรับการประสานกับความต้องการใช้วัตถุดิบชีวมวลของโรงไฟฟ้าชีวมวล และโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงงานน้ำตาลทราย โรงสีข้าว โรงปูนซีเมนต์ เป็นต้น โดยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนรวบรวม ขนส่ง และกระจายการใช้ประโยชน์วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในระดับพื้นที่

(๒.๒) ดำเนินการประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรที่อยู่ในรัศมีรอบโรงไฟฟ้าชีวมวล และโรงงานอุตสาหกรรมอื่น นำเศษวัสดุทางการเกษตรที่เหลือจากการเก็บเกี่ยว เช่น ใบอ้อย ฟางข้าว และตอซังข้าวโพด เข้าสู่กระบวนการรวบรวมและส่งต่อเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล แทนการเผาทำลายในพื้นที่การเกษตร

(๒.๓) สนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านระบบโลจิสติกส์ให้เกษตรกรนำเศษวัสดุทางการเกษตร ส่งโรงไฟฟ้าชีวมวล และโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เศษวัสดุการเกษตรเป็นเชื้อเพลิง

๖.๓ การกำหนดมาตรการมิให้นำเข้าสินค้าเกษตรที่มีการเผาจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดปัญหาฝุ่นละออง PM_{2.5}

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบย้อนกลับการนำเข้าสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เข้ามาในราชอาณาจักรว่าปลอดการเผาภายหลังการตรวจปล่อยสินค้า (Post-Audit) และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ Competent Authority (CA) ของไทย

(๒) จัดทำกรอบ/แนวทางในการตรวจรับรองการตรวจสอบสินค้าที่นำเข้าว่าปลอดการเผาในภายหลังการตรวจปล่อย (Post-Audit) เพื่อพิจารณาตรวจสอบย้อนกลับการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อไม่ให้เกิดกระบวนการผลิตปลอดการเผาตามเงื่อนไขที่กำหนด

(๓) ควบคุมการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้เป็นไปตามประกาศกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลอดการเผา

๖.๔ การส่งเสริมการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

(๑) ดำเนินการภายใต้หลัก 3R

- Re-Habit การปรับเปลี่ยนนิสัยหรือพฤติกรรมปลูกพืชแบบไม่เผา เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย (รวมถึงนาข้าว) ในพื้นที่เดิม โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูกที่ไม่เผา ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนนิสัยหรือพฤติกรรมของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยพัฒนามาตรฐานเพิ่มเติม เป็น GAP PM_{๒.๕} Free Plus ควบคู่กับ GAP
- Replace with High value crops การปลูกทดแทนจากพืชล้มลุก เป็นพืชที่มีมูลค่าสูง เช่น ไม้ผล (กาแฟ มะคาเดเมีย อะโวคาโด มะม่วง) หรือ ไม้ยืนต้น (ปาล์ม และไม้โตเร็วที่มีศักยภาพในการกักเก็บคาร์บอน)
- Replace with Alternate crops การปลูกทดแทนในพื้นที่นาปรัง ซึ่งหากมีการปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวนาปรังเป็นพืชหลังนาที่มีศักยภาพและใช้น้ำน้อย เช่น พืชตระกูลถั่ว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นอกจากจะเป็นการลดการเผาซึ่งเป็นสาเหตุหลักของ PM_{2.5} แล้ว ในกรณีปลูกพืชตระกูลถั่วจะเป็นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ในกรณีปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะเป็นการชดเชยปริมาณที่มีการปรับลดพื้นที่ในเขตภาคเหนือ รวมถึงลดความเสี่ยงจากราคาข้าวตกต่ำเนื่องจากมีผลผลิตออกมาก ลดปัญหาการขาดแคลนน้ำจากการทำนา ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวนาจากการขายผลผลิตพืชหลังนา รวมถึงอาจมีรายได้จากคาร์บอนเครดิตจากการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก (ก๊าซมีเทน) จากการทำนาข้าวได้อีกด้วย

(๒) การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรที่ปลอดการเผา

(๒.๑) งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙ จำนวน ๑๒ หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมฝนหลวง และการบินเกษตร สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวม ๒๑ โครงการ งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๒๕๐.๕๗๗๔ ล้านบาท

ตารางที่ ๔ งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรที่ปลอดการเผา

โครงการ/กิจกรรม/เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน
๑. โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ๑) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตข้าว ไม่น้อยกว่า ๔ ผลิตภัณฑ์ ๒) อบรมความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตข้าวให้กับกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มนาแปลงใหญ่ ศูนย์ข้าวชุมชน และผู้ประกอบการด้านการเกษตร จำนวน ๑ ครั้ง ครั้งละไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน ๓) ต้นแบบกระบวนการแปรรูปวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตข้าวตามระบบ BCG ต้นแบบ ๑ รูปแบบ ๔) แปลงต้นแบบการจัดการฟางอย่างมีประสิทธิภาพในเขตนาชลประทาน จำนวน ๔๕ แปลง ในพื้นที่ ๑๓ จังหวัด	๑๖.๓๘๐๐	กช.
๒. โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผา และส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย ๒) เกษตรกรเป้าหมาย ๑๖,๕๐๐ ราย และลดการเผาในพื้นที่เกษตร ๖๖,๐๐๐ ไร่	๓๑.๗๓๕๖	กสก.

โครงการ/กิจกรรม/เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน
๘. การจัดการวัสดุทางการเกษตรเพื่อลดหมอกควัน (ฟางมา ปลาโต) ๑) เพื่อลดการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยนำวัสดุ เช่น ตอซัง ฟางข้าว และ เศษพืชอื่นๆ มาสร้างอาหารธรรมชาติเพื่อใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ๒) เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำสำหรับบริโภคในครัวเรือน สร้างรายได้จากการเลี้ยงสัตว์น้ำ และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากโครงการฯ ไปใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ๓) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๕๐ ราย ในพื้นที่ ๑๐ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา เชียงใหม่ แพร่ สุโขทัย กาฬสินธุ์ นครพนม ยโสธร ศรีสะเกษ และร้อยเอ็ด	๔.๒๔๖๐	ปม.
๙. การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร กิจกรรมย่อย ไกล่กลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน ๑) สร้างความตระหนักให้เกษตรกรทำเกษตรกรรมที่ไม่เผาฟางและตอซังพืชเป้าหมาย ๑๐,๐๐๐ ไร่	๕.๒๐๐๐	พด.
๑๐. การส่งเสริมการไถกลบผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กิจกรรมย่อย ๑) ไถกลบตอซัง ๒) ผลิตปุ๋ยหมักสูตร พด. ๑) ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกษตรกร ลด ละเลิก การเผา และดำเนินการไถกลบเศษวัสดุทางการเกษตร ในพื้นที่ ๙ จังหวัดภาคเหนือ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ข้าว ข้าวโพด ๒) ส่งเสริมและบริหารจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร นำมาผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ๓) ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเผา ๔) พื้นที่การเกษตรได้รับการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยหมัก จำนวน ๑๓,๐๐๐ ไร่	๑๐.๙๒๐๐	
๑๑. การจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงรวบรวมข้าวโพดเมล็ดแห้งปลอดการเผา ๑) มีมาตรฐานที่ครอบคลุมการจัดการด้านสุขลักษณะที่ดีและการรับซื้อข้าวโพดเมล็ดแห้งที่ได้จากแหล่งผลิตที่ปลอดการเผาของโรงรวบรวมสินค้าข้าวโพดเมล็ดแห้งปลอดการเผาตลอดห่วงโซ่อุปทาน	๐.๓๓๐๐	มกอช.
๑๒ การจัดทำระเบียบปฏิบัติสำหรับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การผลิตพืชโดยปลอดการเผา ๑) มีเกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การผลิตพืชโดยปลอดการเผาสำหรับผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานที่ได้รับใบอนุญาตตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร และการเปิดขอข่ายการรับรองความสามารถของหน่วยรับรอง	๐.๒๓๐๐	
๑๓. โครงการลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ๑๔. โครงการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม/กิจกรรมจัดที่ดิน ๑๕. โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน/กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน ๑๖. โครงการพัฒนาผู้แทนเกษตรกร ๑๗. โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร/กิจกรรมตรวจรับรองสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรฐาน GAP	๖.๙๓๘๓ ๓๕.๗๐๘๐ ๑.๗๒๒๐ ๔.๐๑๖๖ ๕.๐๔๘๐	ส.ป.ก.

โครงการ/กิจกรรม/เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน
เป้าหมาย ๕ โครงการ ๑) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ในการลดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๑,๒๐๐ ราย ๒) พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมให้เกิดการลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร จำนวน ๑๒,๐๐๐ ไร่		
๑๘. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ๑) เกษตรกรได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิตบนฐานความรู้ตามแนวทางโครงการหลวง ไม่น้อยกว่า ๓๕,๐๐๐ ราย ๒) พื้นที่ต้นแบบการปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้เหมาะสมกับบริบทภูมิสังคมอย่างครบวงจรและยั่งยืน ๒๐ ชุมชน ใน ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑๙. โครงการศึกษาและพัฒนาวัสดุปลูกคุณภาพสูงสำหรับการผลิตพืชในโรงเรือนจากเศษเหลือใช้ทางการเกษตร ๑) ต้นแบบวัสดุปลูกจากเศษเหลือใช้ทางเกษตรเพื่อรองรับระบบการปลูกพืชผักในพื้นที่ขนาดใหญ่ ๑ ต้นแบบ ๒. ต้นแบบปัจจัยการเพาะปลูกพืชจากเศษเหลือใช้ทางการเกษตร (ระดับห้องปฏิบัติการ) ๒ ต้นแบบ	๒๓.๒๐๐๐ ๓.๒๐๐๐	สวพส.
๒๐. การจัดทำประกาศกำหนดแบบของสัญญามาตรฐานในระบบเกษตรพันธสัญญาที่อาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ๑) เพื่อบริหารจัดการปัญหาการเผาและแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศสำหรับพื้นที่เกษตรกรรมทั้งในที่เอกสารสิทธิ์และในที่ดินของรัฐด้วยวิธีกำหนดเงื่อนไขห้ามเผาในการผลิต จำหน่าย หรือจ้างผลิต ผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรในระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐	-	สป.กษ.
๒๑. โครงการบรรเทาปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ปฏิบัติการดัดแปรสภาพอากาศบรรเทาปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) โดยจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการ ๖ หน่วย ได้แก่ หน่วยฯ จ.เชียงใหม่ หน่วยฯ จ.ตาก หน่วยฯ จ.แพร่ หน่วยฯ จ.นครสวรรค์ หน่วยฯ จ.ระยอง และหน่วยฯ จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในพื้นที่ภาคเหนือครอบคลุม ๑๕ จังหวัด รวมถึง พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	๕๑.๘๐๖๖	พล.

(๒.๒) การขอรับการจัดสรรงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๘ โครงการ วงเงินงบประมาณ ๑,๘๖๙.๖๔๙๐ ล้านบาท

ตารางที่ ๕ งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรที่ปลอดการเผา

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ ล้านบาท
รวมทั้งสิ้น ๘ โครงการ		๑,๘๖๙.๖๔๙๐
๑. โครงการส่งเสริมสถาบันเกษตรกรลดการเผาและสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่เกษตรกรรม (กสส.) ๑) การให้องค์ความรู้การเผาในพื้นที่เกษตรกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ On the job training Coaching การจัดทำแผนการดำเนินการ การให้คำปรึกษารายสหกรณ์ การขยายผลการจัดการแปลงต้นแบบ ๒) แนะนำ ส่งเสริม ขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินการในระดับพื้นที่ และส่วนกลาง ๓) การประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนการดำเนินการ กระตุ้น สร้างการรับรู้ การลดการเผาไหม้ในระดับพื้นที่ ๔) จัดหาครุภัณฑ์ให้กับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร (รถแทรกเตอร์ พร้อมอุปกรณ์เครื่องอัดฟาง) ๕) เงินอุดหนุนทั่วไปจ่ายขาดให้กับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อการจัดการงดการเผาไหม้ แปลงต้นแบบ (การไถกลบ ลดตอซัง เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดิน)	๑. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร จำนวน ๑๕๐ แห่ง มีส่วนร่วมลดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ๒. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือผลพลอยได้ จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐ ผลิตภัณฑ์ ๓. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ ๘๐ มีองค์ความรู้ และทักษะใน การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรลดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ๔. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีรายได้จากการจัดการวัสดุเหลือใช้ ทางการเกษตร/การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตพลอยได้หรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓	๖๓.๐๘๐๐
๒. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการฝุ่นละอองทางการเกษตรในพื้นที่นิคมสหกรณ์ (กสส.) ๑) การประชาสัมพันธ์ปลอดการเผาในเขตนิคมสหกรณ์ ๒) การจัดอบรมการบริหารจัดการวัสดุทางการเกษตรให้กับสมาชิกนิคมสหกรณ์ในเขตนิคมสหกรณ์	๑. การประชาสัมพันธ์ในเขตนิคมสหกรณ์ จำนวน ๔๙ นิคมสหกรณ์ พื้นที่ ๒๙ จังหวัด ๒. สมาชิกนิคมสหกรณ์ในเขตนิคมสหกรณ์ จำนวน ๔๙ นิคมสหกรณ์ พื้นที่ ๒๙ จังหวัด เข้าร่วมโครงการ จัดอบรมการบริหารจัดการวัสดุทางการเกษตร จำนวน ๙๘๐ ราย ๓. สมาชิกนิคมสหกรณ์ในเขตนิคมสหกรณ์ จำนวน ๔๙ นิคมสหกรณ์ พื้นที่ ๒๙ จังหวัด มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการวัสดุทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ	๑.๔๘๖๐

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ ล้านบาท
๓. จัดการวัสดุทางการเกษตรเพื่อลดปัญหาหมอกควัน PM_{2.5} (ปม.) ๑) รับสมัครและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกร อบรมให้ความรู้การสร้างอาหารธรรมชาติในบ่อปลา แจกปัจจัยการสร้างอาหารธรรมชาติในบ่อปลา ผลิตและสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ และติดตามและให้คำแนะนำ	๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ ราย ใน ๗๗ จังหวัด (พื้นที่ทั่วไป พื้นที่ ส.ป.ก. พื้นที่เกษตรพื้นที่สูง พื้นที่เกษตรอินทรีย์) ๒. วัสดุทางการเกษตรถูกกำจัดไม่น้อยกว่า ๒,๑๐๐ ตัน ๓. ลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า	๖๑.๐๐๐๐
๔. โครงการรณรงค์โกลบ-ลดเผาต่อซังสร้างดินยั่งยืน พื้นที่แควดล้อม (พด.) ๑) สำรวจและคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ๒) คัดเลือกเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ ๓) เก็บตัวอย่างดินในพื้นที่เป้าหมายก่อนดำเนินการ สำหรับวิเคราะห์ธาตุอาหารพืชและเก็บตัวอย่าง ต่อซังข้าว ๔) สนับสนุนให้องค์ความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในการโกลบต่อซังพืชด้วยการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซุปเปอร์ พด.๒ ๕) การโกลบเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุลงในดิน ๖) เก็บตัวอย่างดินในพื้นที่เป้าหมายหลังดำเนินการเก็บเกี่ยวข้าวในฤดูกาลผลิตแล้ว สำหรับวิเคราะห์ธาตุอาหารพืช ๗) สร้างความตระหนักในการดูแลทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม	ลดการเผาโดยเปลี่ยนมาเป็นการโกลบต่อซังในพื้นที่ทำนา เป้าหมาย ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่	๖๐๘.๐๐๐๐
๕. โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ภายใต้โครงการลดการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ (ส.ป.ก.) ๑) การสนับสนุนวัสดุหรือครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการลดการเผา และการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (เครื่องสับย่อย)	๑. ศูนย์รณรงค์หยุดการเผาในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๕๕ ศูนย์ ๒. ศูนย์การเรียนรู้ครูต้นแบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี ๒๕๖๖-๒๕๖๗ จำนวน ๒๐๐ ศูนย์ ๓. ผู้นำเกษตรกรมัยยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี ๒๕๖๘ จำนวน ๑๐๐ ราย ๔. ศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการเนื้อไม้ชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๓ ศูนย์	๑๓.๗๘๓๐
๖. โครงการหมู่บ้านต้นแบบหยุดเผา เพื่อเกษตรปลอดการเผาและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (กสก.)	จัดตั้งหมู่บ้านต้นแบบหยุดเผา ๑๐๐ หมู่บ้าน เกษตรกร ๑,๐๐๐ ครัวเรือน	๒๐.๐๐๐๐

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณ ล้านบาท
๑) การจัดทำแผนหมู่บ้านหยุดเผา ๒) กิจกรรมรณรงค์และสร้างการรับรู้ ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี กิจกรรม ส่งเสริมทางเลือกทดแทนการเผา บูรณาการ ความร่วมมือ ๖) กิจกรรมติดตามและประเมินผล		
๗. โครงการปรับเปลี่ยนพืชที่มีมูลค่าสูง และ ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายตอซัง เพื่อ ลดการเผาในพื้นที่เกษตรกร (กวก.) ๑) การปรับเปลี่ยนพืชปลูกเพื่อลดการเผา ในพื้นที่เกษตร ๒) การส่งเสริมจุลินทรีย์ย่อยสลายเพื่อลด การเผาตอซังในนาข้าว	พื้นที่รวมทั้งสิ้น ๓๖๐,๐๐๐ ไร่ ๑. กิจกรรมการปรับเปลี่ยนพืชปลูกเพื่อลด การเผาในพื้นที่เกษตร พื้นที่รวม ๑๐,๐๐๐ ไร่ ๑) จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอ แม่แจ่ม พร้าว เชียงดาว และเวียงแหง (จำนวน ๗,๐๐๐ ไร่) ๒) จังหวัดพะเยา อำเภอปง ดอกคำใต้ เมืองพะเยา เชียงคำ และเชียงม่วน (จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่) ๒. กิจกรรมการส่งเสริมจุลินทรีย์ย่อยสลาย เพื่อลดการเผาตอซังในนาข้าว พื้นที่รวม ๓๕๐,๐๐๐ ไร่ ๑) พื้นที่ปลูกข้าวภาคกลาง ในจังหวัด ชัยนาท อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครปฐม ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร อุทัยธานี สิงห์บุรี นครสวรรค์ เป็นต้น (๒๕๐,๐๐๐ ไร่) ๒) พื้นที่ปลูกข้าวภาคเหนือตอนล่าง ใน จังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ สุโขทัย เป็นต้น (๑๐๐,๐๐๐ ไร่)	๓๐๑.๒๐๐๐
๘. โครงการรณรงค์ลดการเผาโดยใช้ จุลินทรีย์ย่อยสลายตอซังและฟางข้าวเพื่อ ลดก๊าซเรือนกระจกและฝุ่น PM_{2.5} (กข.) ๑) การประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดองค์ ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาการเผาตอ ซังฟางข้าว และเทคโนโลยีการจัดการตอซัง ฟางข้าวแบบลดการเผา ๒) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ๓) การบริหารจัดการโครงการ	แปลงนาเกษตรกรสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนใน เขตนาภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวม ๓๔ จังหวัด ๑,๔๕๐ กลุ่ม พื้นที่ ๒.๑๗๕ ล้านไร่	๘๐๐.๖๐๐๐

๗. กลไกการดำเนินการ

๗.๑ ระดับกระทรวง

(๑) คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน (PM_{2.5})

ภาคการเกษตร : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน

(๒) ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายเกษ อดตมะเวทิน) เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ

๗.๒ ระดับจังหวัด

ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร จังหวัด : ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ

๘. แหล่งงบประมาณ

๘.๑ งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ของหน่วยงาน

๘.๒ งบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๙. ระยะเวลาดำเนินงาน ตั้งแต่ ๑ มกราคม – ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙

๑๐. การรายงานสถานการณ์และผลการดำเนินงาน

๑๐.๑ ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัด รายงานข้อมูลสถานการณ์และผลการดำเนินงานรายงานต่อผู้อำนวยการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุก ๑๕ วัน

๑๐.๒ ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ติดตามสถานการณ์ ประสานข้อมูลระหว่างศูนย์ติดตามฯ จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปรายงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุก ๑๕ วัน

ภาคผนวก

<https://s.moac.go.th/ygG1ga>

๑. มาตรการรับมือสถานการณ์ไฟฟ้า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๙
๒. แบบฟอร์มการรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการฯ